

Michael Brooke 2018

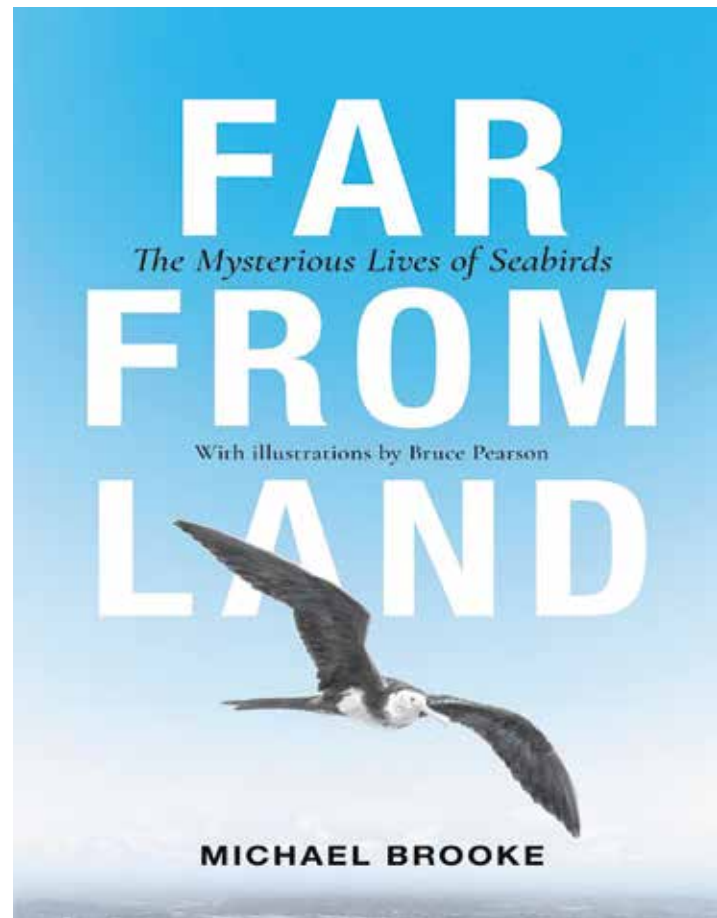
Far from land. The mysterious lives of seabirds

Uitgave Princeton University Press. Harde kaft, 264 pagina's, 21 kleuren- en 29 zwart-wit-illustraties (die laatste door Bruce Pearson), circa € 25,-. Ook beschikbaar met slappe kaft en als e-book. ISBN 978 069 117418 1

In een tiental thematische hoofdstukken neemt Michael Brooke de in mariene ecologie en 'echte' zeevogels geïnteresseerde lezer mee over alle zeeën en oceanen van de wereld. Ofschoon zelf Engelsman van komaf, en dus groot geworden met de zeevogels van het Verenigd Koninkrijk. Brooke heeft zelf veel baanbrekend werk aan noordse pijlstormvogels *Puffinus puffinus* verricht, maar heeft daarnaast ook op velerlei intrigerende plekken van de wereld onderzoek gedaan aan stormvogelachtigen. Hij is dus bij uitstek een persoon die goed bekend is met de zeevogels over de gehele wereld en daarmee uiterst geschikt om geïnteresseerde lezers te boeien.

Wat maakt dit boek anders dan de meeste andere 'algemeen' op zeevogels gerichte boeken? *Far from land* focust vooral op de van oudsher meest geheimzinnige kant van deze groep vogels, te weten hun leven op zee, waar we tot voor betrekkelijk kort nog maar zo weinig van af wisten. Brooke vertelt op meeslepende, zij het af en toe wat breedsprakige, wijze hoe de steeds verder voortschrijdende (meestal op electronica gestoelde) technieken en technologieën ons beetje bij beetje meer inzicht hebben verschaft, niet alleen waar zeevogels zich ophouden buiten de broedtijd – voor volwassen vogels toch al gauw acht à negen maanden per jaar en voor onvolwassen vogels zelfs het jaar rond – maar ook over wat ze daar doen en wat voor individuele verschillen er in verspreiding en gedrag optreden. Traditionele radiotelemetrie, voor terrestrische dieren met een niet al te grote homerange al belangrijk sinds de jaren 1950, heeft voor zeevogelecologie niet erg veel opgeleverd. Het terugvinden van zeevogels op volle zee met de traditionele ontvangststations was gewoonweg niet te doen. Het toepassen van satelliettelemetrie, waar de positie van de vogel wordt vastgesteld door satellieten, heeft wel een revolutie teweeggebracht in onze kennis van waar zeevogels op zee verblijven. Nog altijd worden de *tags* waarmee vogels kunnen worden uitgerust steeds kleiner en lichter, zodat ook kleinere soorten er verantwoord mee kunnen worden belast. Inmiddels kunnen *tags* niet alleen informatie verzamelen over waar de vogels zich bevinden, maar ook wat ze daar doen (in ieder geval op globaal niveau). Vliegen ze of zwemmen ze, duiken ze, en zo ja, hoe diep? Sommige *tags* kunnen zelfs informatie verzamelen over fysiologische veranderingen in de vogel, die geassocieerd kunnen worden met kwantitatieve gegevens over hun voedselopname.

Alle ontwikkelingen hebben Brooke in staat gesteld om een zeer lezenswaardig boek te schrijven, waarin hij het leven van 'de zeevogel' schetst vanaf het moment dat deze als nestverlater het ruime sop kiest. Na die eerste 'duik in het diepe' volgt er voor de grote meerderheid van zeevogelsoorten een fiks

aantal jaren van adolescentie, waarin ze langzaam maar zeker geslachtsrijp worden maar nog zeker niet aan de voortplanting deelnemen en dus niet of nauwelijks aan land verschijnen. Deze periode heeft een eigen hoofdstuk gekregen alvorens de auteur ingaat op de wat beter in ruimte en tijd voorspelbare migratiebewegingen van volwassen vogels. Het volgende hoofdstuk gaat in op het ruimtegebruik op zee in de periode dat de zich voortplantende zeevogels wel aan de kolonie gebonden zijn en zich dus als zogenaamde *central place foragers* gedragen. Na een hoofdstuk waarin wordt ingegaan op de wijze waarop zeevogels zich op zee hebben aangepast aan de sterke dynamiek van wind en golven, volgt een verhaal over de mate waarin individuele verschillen binnen een soort, dan wel verschillen tussen soorten, optreden in de wijze waarop ze de zee in ruimte en tijd gebruiken. Met andere woorden: hoe consistent zijn de patronen die de diverse elektronische *gadgets* ons laten zien (en daarmee dus ook hoe representatief zijn de gegevens van slechts enkele individuen voor het beantwoorden van vragen over hele populaties). In de daaropvolgende twee hoofdstukken wordt de voedsleecologie onder de loep genomen, eerst waar de vogels hun voedsel zoeken en vervolgens hoe ze dat bemachtigen.

In het laatste hoofdstuk, niet ongebruikelijk in dit type boeken, gaat de auteur in op de relatie tussen zeevogels en de mens. Hierbij stelt hij de vraag centraal of de dankzij de moderne technieken en technologieën sterk toegenomen kennis van de *offshore*-ecologie van zeevogels ook inderdaad beter en zorgvuldiger omgegaan kan worden met de bescherming van deze groep van vogels tegen de steeds meer ook *offshore* oprukkende activiteiten van de mens, zoals daar zijn: steeds grootschaliger en industriëler opgezette vormen van visserij (zowel door competitie voor dezelfde bronnen als via ongewenste bijvangsten), verstoring door lichteffecten (onder andere jonge Kuhls pijlstormvogels op Tenerife die na het 's nachts voor het eerst van hun leven verlaten van het nest aangetrokken worden tot land en daar uit de lucht vallen), schadelijke invasieve exoten op eilanden (ratten, katten, geiten *et cetera* die het broedbiotoop vernietigen of direct de broedvogels of hun eieren of jongen prederen) en aanleg en exploitatie van *offshore*-windparken, wat kan leiden tot habitatverlies, barrièrewerking (omvliegen) of directe sterfte door aanvaringen met rotorbladen.

Zoals gesteld, een uiterst lezenswaardig en aantrekkelijk geschreven boek over het wel en wee van zeevogels op zee, zoals daar gedurende de afgelopen decennia veel meer over bekend is geworden dankzij de toepassingen van moderne technologieën. Als nadeel kan worden beschouwd dat de auteur binnen ieder hoofdstuk nogal van de hak op de tak springt en regelmatig intellectuele uitstapjes en uitweidingen geeft die niet altijd evenveel ter zake doen. Dat houdt weliswaar de tekst levendig en onderhoudend, maar het komt af en toe wat gekunsteld over als in achtereenvolgende alinea's albatrossen, meeuwen en pinguïns uit verschillende delen van de wereld er met 'de veren bij gesleept' worden om een of meerdere punten te maken. Ook voor de meer systematisch en/of professioneel geïnteresseerde lezer, die misschien gemakkelijk terug zou willen kunnen vinden wat voor type onderzoeksvragen nu met welke technologie het beste te beantwoorden zou zijn (en voor welke soorten of soortgroepen), is het boek een wat moeilijke kapstok. Deze opmerkingen doen echter niets af aan het feit dat hier een boek ligt dat duidelijk belangrijke tippen oplicht van de sluiers die er van oudsher hebben gelegen (en vaak nog steeds liggen) over het geheimzinnige pelagische leven van de zeevogels van de wereld.

Maarten Platteeuw, Alkmaar (maarten.platteeuw@hotmail.nl)

[verschenen 24 mei 2019]